

Paragraaf B: Weerstandsvermogen en risicobeheersing

ALGEMEEN

In de nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2012-2016 wordt het beleid over de weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's beschreven. De nota is door de raad vastgesteld op 8 november 2011.

Daar wordt ingegaan op het risicomanagement van de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude, de mogelijkheden voor het opvangen van risico's en het gewenste weerstandsvermogen. De nota dient tevens als kader voor de jaarlijks verplichte paragraaf weerstandsvermogen bij de beleidsbegroting. Daar vindt de verslaglegging plaats van actuele ontwikkelingen in risico's en de weerstandscapaciteit en wordt bezien of het weerstandsvermogen nog het gewenste niveau heeft. Zo nodig worden in de paragraaf voorstellen gedaan of maatregelen voorgesteld om risico's te beperken.

Solide financieel beleid

Gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude kiest voor een solide financieel beleid en streeft behoud van een structureel gezonde financiële positie na. Een gezonde financiële positie is nodig voor het in stand houden van het niveau van voorzieningen binnen onze gemeente.

Een sluitende begroting en meerjarenraming alleen is niet voldoende. De gemeente loopt bij de uitvoering van haar taken financiële risico's.

Een financiële buffer ofwel weerstandscapaciteit is nodig om te voorkomen dat financiële tegenvallers dwingen tot bezuinigingen of drastische beleidsbijstelling.

Het weerstandsvermogen geeft de relatie aan tussen de weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen. Samenvattend zijn de volgende doelen van ons financiële beleid te formuleren:

- het behoud van een gezonde financiële positie;
- een structureel sluitende begroting;
- voldoende weerstandsvermogen.

De Provincie

Voor het beoordelen van de financiële positie van de gemeente wordt door de Provincie een aantal criteria toegepast. Als eerste geldt het criterium van het sluitend zijn van de begroting en de meerjarenraming.

Het toezicht is echter steeds meer risico georiënteerd vanuit het perspectief van "duurzaam financieel beleid". Meerjaren onderhoudsplannen maken deel uit van het beperken en spreiden van de financiële risico's. Na meerjarige onderhoudsplannen voor wegen, riolering, scholen en openbare gebouwen volgen binnenkort soortgelijke plannen voor het onderhoud van openbaar groen en de openbare verlichting.

Voor een verdere toelichting hierop verwijzen wij u naar de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen. Ook hoe we omgaan met risico's en met name wat de kwaliteit van ons risicomanagement is wordt meegenomen in de beoordeling.

Accountantscontrole

De Gemeenteraad benoemt de accountant voor de controle op de jaarrekening. Concreet wordt de accountant gevraagd te beoordelen of alle voorzienbare risico's zijn opgenomen in de risicoparagraaf en waar mogelijk in geld zijn gewaardeerd.

Berekening Weerstandscapaciteit

Aanwezige weerstandscapaciteit	In de exploitatie	in het vermogen
Algemene reserve		1.127.358
Bestemmingsreserve zonder verplichting		2.334.062
Post onvoorziening	35.000	
	35.000	3.461.420

Toelichting op de weerstandscapaciteit van het vermogen:

Bij de bestemmingsreserves onderscheiden we de reserves mét en zonder verplichting. Reserves met verplichting zijn:

1. reserve pensioenvoorziening ambtelijke organisatie;
2. reserve kapitaallasten;
3. reserve onderhoud gemeentelijke kapitaalgoederen;
4. reserve onderhoud schoolgebouwen;
5. reserve beheer en onderhoud Traverse;
6. reserve drie decentralisaties.

De reserves 1, 2 en 5 zijn gevuld door middel van gelden uit af/verkoop. Deze af/verkoop is gerealiseerd om lasten in de toekomst op te vangen. De reserves 3 en 4 zijn ingesteld als egaliseringsreserve. Reserve 6 is gevuld door niet bestede middelen van het Rijk. De bestemmingsreserves zonder verplichting hebben wel een bestemming mee gekregen van de Raad maar de invulling hiervan is (nog) niet concreet uitgewerkt. In het laatste kwartaal van 2015 is de nota Reserves en Voorzieningen herzien, waarbij alle reserves en hun bestemmingen ook opnieuw zijn bekeken en indien gewenst anders bestemd.

De rente over de algemene en bestemmingsreserves wordt jaarlijks toegevoegd aan de exploitatie en heeft daarmee dus een inkomstenfunctie.

Het rentepercentage wordt jaarlijks bij de Kadernota vastgesteld. Voor 2018 bedraagt dit 1,7%. Een onttrekking aan de reserves houdt een dekkingsprobleem op de exploitatie in. In 2018 betekent een onttrekking van € 100.000 aan de reserve, € 1.700 minder inkomsten op de exploitatie. In paragraaf D, Financiering wordt de situatie voor 2018 toegelicht onder de alinea "Renteresultaat begroting 2018".

Niet meegenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit zijn de stille reserves. Stille reserves zijn het (positieve) verschil tussen de economische waarde van gemeentelijke eigendommen en de boekwaarde.

De economische waarde kan over het algemeen bepaald worden door de recent (2016) vastgestelde OZB- waarden te nemen.

Ten opzichte van begroting 2016 zijn de stille reserves min of meer gelijk gebleven. Omdat het merendeel van de boekwaardes lager ligt dan de OZB waarde is er sprake van een overwaarde en dus ook een stille reserve.

Onroerend goed	Adres	Plaats	Boekwaarde per 01-01-2018	OZB waarde per 01-01-2017
Stompe Toren	Kerkweg 26	Spaarndam	0	49 000
Aandeel bouwkosten streekarchief		Haarlem	87 356	-
Brandweerstalling Spaarndam	Ringweg 40	Spaarndam	66 159	138 000
Margrietschool	Oranje Nassaustraat 7	Halfweg	284 133	613 000
Peuterspeelzaal	Haarlemmermeer str 2	Halfweg	14 373	82 000
Complex ONstraat/A'strtweg	A'damschestr.weg 30 - 32	Halfweg	118 000	27 000
Winkelcentrum Spaarndam-Oost	Dr. W. Nijestr. 75 - 85	Spaarndam	563 076	693 000
Woning Noordzeekanaalweg	Noordzeekanaalweg 4	Spaarndam	346 183	481 000
Raadhuis	Haarlemmerstr.weg 51	Halfweg	1 941 998	1 829 000
Gemeentewerken	T. van Berkhoutweg 3	Halfweg	160 907	741 000
Park	Haarlemmerstr. Weg 183	Haarlemmerliede	0	244 000
Erfpachtgronden	Diverse		68 000	68 000
Gronden te Halfweg	Diverse		0	177 000
Gronden te Spaarndam	Diverse		126 456	-
Gronden Haarlemmerliede	Veermolenweg 10	Haarlemmerliede	0	315 000
Landerijen	Rottewegje	Haarlemmerliede	53 000	-
Aankoop grond leidingenstrook			5 550	
Inrichten Plan Mientekade			0	0
Remisepad	Remisepad 1	Halfweg	0	77 000
Voetbalvelden en opstal	Ringweg 12a	Spaarndam	0	905 000
Grond tankstation	Oude Haarlemmerstr.weg 5	Halfweg	0	630 000
Pontplein				
			3 835 191	7 069 000
		Stille reserve	3 233 809	

Risico-inventarisatie

Onderwerp	Kwalificatie	Bedrag	
Structureel:			
Gegarandeerde geldleningen aan derden	laag	200 000	
Geregistreerde activa	laag	100 000	
Uitkeringen Rijk	middelmatig	500 000	
Open einde regelingen	middelmatig	300 000	
Wet BUIG	hoog	200 000	
Rente ontwikkeling	middelmatig	100 000	
Veiligheidsdienst Kennemerland	middelmatig	100 000	
Bouwleges	middelmatig	200 000	
Startersleningen	laag	100 000	
Lening Hockeycomplex	middelmatig	500 000	
Lening Tennisvelden	middelmatig	50 000	
Lening Dorpscentrum	middelmatig	400 000	
Incidenteel:			
Planschade	middelmatig	200 000	
Dorpscentrum	middelmatig	200 000	
Onderhoud schoolgebouwen	middelmatig	100 000	
Adviezen derden en rechtsgedingen	middelmatig	200 000	
Het Groene Schip	middelmatig	200 000	
Deskundigheid personeel en bestuur	laag	100 000	
Polanenpark	laag	100 000	
Afwikkeling bouwplannen	hoog	100 000	
Pontplein	laag	100 000	
Wegenbeheer	hoog	500 000	
Totaal overzicht Riciso's		structureel	incidenteel
hoog		200 000	600 000
middelmatig		2 150 000	900 000
laag		400 000	300 000
Totaal		2 750 000	1 800 000
			4 550 000

Belangrijkste wijzigingen in het structurele risicoprofiel ten opzichte van eerdere jaren:

- De precariobelasting is verwijderd, hier is inmiddels overeenstemming over;
- De verstrekte leningen aan de hockeyvereniging, de tennisvereniging en het dorpscentrum zijn qua risicoprofiel verhoogd naar middelmatig door de mogelijke invloed van het project "Hartje Spaarndam".

Belangrijkste wijzigingen in het incidentele risicoprofiel ten opzichte van eerdere jaren:

- Verkoop grond Teding van Berkhoutweg is verwijderd, het project loopt.
- Bodemsanering is verwijderd.
- Personeelslasten zijn verwijderd, door de fusie is dit niet meer van toepassing.
- Deskundigheid personeel en bestuur is verlaagd naar € 100.000, door de fusie wordt dit risico verlaagd.
- Bouwplannen Mientekade is verwijderd, ook dit project loopt.
- Het Groene Schip is toegevoegd m.b.t. de overeenkomst die de gemeente heeft over de bijdrage van Afvalzorg gedurende 12 jaar.

Huidig weerstandsvermogen

Risico's:		Weerstandsvermogen	
Eenmalige risico's hoog	600 000	Algemene reserve	1 327 358
Eenmalige risico's middel	900 000	Reserve nieuw beleid	1 441 890
Totaal eenmalige risico's:	<u>1 500 000</u>	Totaal incidentele weerstand	<u>2 769 248</u>
Dekkingspercentage	185%		
Structurele risico's hoog	200 000	Algemene reserve niet vrij	900 000
Structurele risico's middel	2 150 000	Stelpost onvoorzien	39 000
		Flexibiliteit in de begroting	50 000
Totale structurele risico's:	<u>2 350 000</u>	Totaal structurele weerstand	<u>989 000</u>
Dekkingspercentage	42%		
Totaal generaal:	<u>3 850 000</u>		<u>3 758 248</u>

	2015	2016	2017	2018
Incidentele risico's	1 500 000	1 700 000	1 700 000	1 500 000
Structurele risico's	1 550 000	1 650 000	1 600 000	2 350 000
Totaal risico's hoog en middel	<u>3 050 000</u>	<u>3 350 000</u>	<u>3 300 000</u>	<u>3 850 000</u>
incidentele weerstand	4 677 282	4 626 310	3 552 387	2 769 248
structurele weerstand	1 678 700	1 675 000	935 000	989 000
Weerstandscapaciteit	<u>6 355 982</u>	<u>6 301 310</u>	<u>4 487 387</u>	<u>3 758 248</u>
Dekkingspercentage	208%	188%	136%	98%

Conclusie

Het huidige weerstandsvermogen neemt af ten opzichte van voorgaande jaren.

De afname van het weerstandsvermogen wordt veroorzaakt doordat er een hoger risicoprofiel aan de verstrekte leningen wordt gegeven. Daarnaast is de algemene reserve in 2017 afgenomen door de uitvoering van diverse projecten, het knelpuntenbudget en de voorfinanciering van de herindelingsgelden en asbestsanering sectorpark.

Hiermee komt het weerstandsvermogen net onder 100% te liggen. Met betrekking tot de incidentele weerstandscapaciteit zijn er voldoende middelen om de risico's op te vangen.

De structurele weerstandscapaciteit beïnvloedt dit beeld negatief. Eventuele belastingverhogingen, die meegenomen zouden mogen worden in de bepaling van de risiconorm, zijn buiten beschouwing gelaten.

Kengetallen BBV

Vanaf de begroting 2016 worden er vijf financiële kengetallen toegevoegd aan deze paragraaf, conform de voorschriften van het BBV. De kengetallen moeten samen met de beoordeling op eenvoudige wijze inzicht verschaffen over de financiële positie van de gemeente.

1. De netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De prognose voor Haarlemmerliede is dat de schuldquote toeneemt. Er staan steeds minder financiële middelen tegenover de schuldenlast. Normaal ligt de netto schuldquote van een gemeente ongeveer tussen de 0% en 90%.

	rekening 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021
A Vaste schulden	4.648.507	4.503.000	4.477.500	6.436.000	6.389.246	6.389.246
B Netto vlottende schuld	1.187.005	1.289.035	1.752.961	1.199.284	1.063.000	1.063.000
C Overlopende passiva	1.740.078	1.235.000	1.228.000	1.231.000	1.136.345	1.136.345
	7.575.590	7.027.035	7.458.461	8.866.284	8.588.591	8.588.591
D Financiële activa	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000
E Uitzettingen < 1 jaar	3.654.709	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000
F Liquide middelen	439.468	295.000	287.000	303.500	291.000	291.000
G Overlopende activa	575.263	520.000	513.000	513.000	513.000	513.000
	5.169.440	1.815.000	1.800.000	1.816.500	1.804.000	1.804.000
H Totale baten	12.228.619	11.651.000	12.520.000	12.268.000	12.345.000	12.345.000
1 Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	20%	45%	45%	57%	55%	55%

2. De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen

Dit kengetal geeft inzage in hoeverre er sprake is van het doorlenen van gelden en de invloed daarvan op de schuldenlast. Voor Haarlemmerliede betekent dit dat wanneer er gelden doorgeleend zijn de schuldquote lager is, zoals te zien is in vergelijking met voorgaande tabel.

	rekening 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021
A Vaste schulden	4.648.507	4.503.000	4.477.500	6.436.000	6.389.246	6.389.246
B Netto vlottende schuld	1.187.005	1.289.035	1.752.961	1.199.284	1.063.000	1.063.000
C Overlopende passiva	1.740.078	1.235.000	1.228.000	1.231.000	1.136.345	1.136.345
	7.575.590	7.027.035	7.458.461	8.866.284	8.588.591	8.588.591
D Financiële activa	1.823.219	2.185.000	2.161.000	2.135.000	2.082.000	2.082.001
E Uitzettingen < 1 jaar	3.654.709	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000
F Liquide middelen	439.468	295.000	287.000	303.500	291.000	291.000
G Overlopende activa	575.263	520.000	513.000	513.000	513.000	513.000
	6.492.659	3.500.000	3.461.000	3.451.500	3.386.000	3.386.001
H Totale baten	12.228.619	11.651.000	12.520.000	12.268.000	12.345.000	12.345.000
2 Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	9%	30%	32%	44%	42%	42%

3. De solvabiliteit

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteit is in Haarlemmerliede nog voldoende hoog te noemen, maar neemt wel af.

	rekening 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021
A Eigen vermogen	8.168.905	6.393.701	5.476.931	3.630.819	3.454.790	3.454.790
B Balanstotaal	15.744.495	13.421.196	12.935.464	12.497.076	12.043.382	12.043.382
3 Solvabiliteit (A/B) x 100%	52%	48%	42%	29%	29%	29%

4. Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitaties een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.

In geval van Haarlemmerliede is er op dit moment geen sprake van actieve grondexploitatie.

	rekening 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021
A Niet in exploitatie genomen bouwgronden	-	-	-	-	-	-
B Bouwgronden in exploitatie	-	-	-	-	-	-
C Totale baten	12.228.619	11.651.000	12.520.000	12.268.000	12.345.000	12.345.000
4 Grondexploitatie (A+B)/C x 100%		0%	0%	0%	0%	0%

5. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten en baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Bij de taakvelden zijn de incidentele baten en lasten meerjarig aangegeven. De structurele exploitatieruimte wordt negatief beïnvloed door het grote aantal incidentele mutaties, vooral ten laste van de reserves.

	rekening 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021
A Totale structurele lasten	11.250.104	11.655.000	12.796.000	12.244.000	12.495.000	12.495.000
B Totale structurele baten	11.257.013	11.013.500	12.520.000	12.268.000	12.345.000	12.345.000
	6.909	-641.500	-276.000	24.000	-150.000	-150.000
C Totale structurele toevoegingen aan de reserves	131.817	366.000	366.000	366.000	366.000	366.000
D Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	212.833	172.136	172.136	172.136	172.136	172.136
	81.016	-193.864	-193.864	-193.864	-193.864	-193.864
Saldo structureel	87.925	-835.364	-469.864	-169.864	-343.864	-343.864
Saldo incidentele baten/lasten		262.500	262.500	262.500	262.500	262.500
E Totale baten	1.228.619	11.651.000	12.520.000	12.268.000	12.345.000	12.345.000
4 Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/(E) x 100%	7%	-5%	-2%	1%	-1%	-1%

6. Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om de belastingcapaciteit te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Haarlemmerliede komt boven het landelijk gemiddelde qua woonlasten. De gemiddelde woonlasten zijn berekend voor een woning met een waarde van € 200.000.

	rekening 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021
A OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	243	268	273	279	284	290
B Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	296	216	222	229	236	243
C Afvalstoffenheffing voor een gezin	326	347	354	361	368	376
D (Eventuele) heffingskorting	pm	pm	pm	pm	pm	pm
E Totale woonlasten voor gezin	865	831	850	869	889	909
F F Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin	704	723	730	737	744	745
5 Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor (E/F) x 100%	123%	115%	116%	118%	119%	122%

Samenvatting

Kengetallen BBV	rekening 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021
Netto schuldquote	20%	45%	45%	57%	55%	55%
Netto schuldquote gecorrigeerd	9%	30%	32%	44%	42%	42%
Solvabiliteitsratio	52%	48%	42%	29%	29%	29%
Structurele exploitatieruimte	7%	-5%	-2%	1%	-1%	-1%
Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Belastingcapaciteit	123%	115%	116%	118%	119%	122%